Turkish Studies

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 1391-1410

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22593

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 13.01.2019

✓ Accepted/Kabul: 10.06.2019

✍ Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (07.02.2019)-Referee 2 (21.02.2019)-Referee 3 (08.02.2019)

This article was checked by iThenticate.

MATEMATİK BECERİLERİNDE YETERSİZLİK GÖRÜLEN İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİNDEKİ EĞİTSEL TANILAMA SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ*

Zeynep DOĞAN* - Atilla TÜRKAL**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, rehberlik ve araştırma merkezi personelinin, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin ve matematik becerilerinde yetersizlik yaşadığı için kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin velilerinin, Rehberlik ve Araştırma Merkezindeki (RAM) eğitsel değerlendirme ve tanılama süreçlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu RAM'da çalışan 7 personel, matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığı için RAM'a öğrenci yönlendiren 7 sınıf öğretmeni ve çocukları ilkökul çağında olan ve matematiksel becerileri kazanmada yetersizlik yaşaması sebebiyle RAM'dan hizmet alan 7 veli oluşturmaktadır. Veri toplama tekniği olarak "yarı yapılandırılmış görüşme tekniği" kullanılmıştır. Yapılan görüşmelerde, örneklemdaki kişilere; ilk belirleme aşamasından başlayarak, gönderme öncesi süreç, gönderme, ayrıntılı değerlendirme, özel eğitim hizmetleri için uygunluğuna karar verme, yerleştirme, BEP hazırlama, uygulama ile değerlendirme-izleme gibi aşamalardan oluşan sorular yöneltilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, RAM personelinin, eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde, RAM'lardaki iş yoğunluğu, personel yetersizliği ve fiziksel şartların yetersiz olması gibi sebeplerle sorunlar yaşadığı görülmüştür. Sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde, öğrencilerin en çok soyut kavramları öğrenmede zorluk yaşadıkları, öğretmenlerin bu öğrencilerle

* Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Doğan danışmanlığında, Atilla Türkkal tarafından yazılan "Matematik becerilerinde yetersizlik görülen ilkökul öğrencilerinin rehberlik ve araştırma merkezindeki eğitsel tanılama süreçlerinin incelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir."

* Dr. Öğr. Üyesi, YTÜ Eğitim Fakültesi, E-posta: zeynepyildiz.2005@hotmail.com

** Öğretmen, MEB, E-posta: atillaturkkal@hotmail.com

ilgili özel çalışmalar yaptıkları ve özel materyaller kullandıkları görülmüştür. Velilerin, yöneltilen sorulara verdikleri cevaplarda, çocuklarının matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığı söylendiğinde üzülmeye, endişe ve korku gibi tepkiler verdiği ifade edilmiştir. Ayrıca veliler bu süreçte kendilerine sınıf öğretmenlerinin ve rehberlik öğretmenlerinin yardımcı olduğunu, RAM'in çalışmalarından ise genel olarak memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yine bu çalışmada, RAM personelinin, sınıf öğretmenlerinin ve velilerin özel eğitim ile ilgili bazı çalışmalar yaptıkları görülmüştür. Bu çalışmaların niteliklerin artırılması ve tüm bu paydaşların iş birliği içinde çalışmalarının sağlanması için RAM'lara ve okul idarelerine eğitim faaliyetleri düzenlemeleri, Bakanlığa ise yasal düzenlemeler yapması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Özel Eğitim, Kaynaştırma, Matematik, Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama.

THE INVESTIGATION OF EDUCATIONAL IDENTIFICATION PROCESSES IN THE COUNSELING AND RESEARCH CENTER OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS WITH INADEQUATE MATH SKILLS

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the opinions of the counseling and research center staff, primary school classroom teachers with inclusive students in their classes, and the parents of students who had undergone inclusive education because of inadequacy in mathematical skills, regarding educational evaluation and identification processes in Guidance and Research Center (RAM). In the study, case study was used from qualitative research methods. The research sample consisted of 7 staff members working in RAM, 7 classroom teachers guiding students to RAM because they were inadequate in acquiring mathematical skills, and 7 parents whose children are in the age of primary school and received services from RAM due to inadequacy in acquiring mathematical skills. "Semi-structured interview technique" was used as data collection technique. In the interviews, starting from the initial identification stage, progressive questions such as pre-sending process, submission, detailed evaluation, deciding appropriateness for special education services, placement, BEP preparation, implementation and evaluation-monitoring were asked to the people in the sample. The data obtained in the study were analyzed by content analysis method. As a result of the research, it has been found that RAM staff have some difficulties in educational evaluation and identification process because of workload, personnel insufficiency and physical conditions in the RAMs. In interviews with classroom teachers, it has been seen that students experience difficulty mostly in learning abstract concepts, and that teachers have been doing special studies on these students and using special materials. In the parents' answers to the questions asked, when they were told that their children had been inadequate in acquiring mathematical skills, they were reacted with sadness, anxiety and fear. The parents also expressed that the classroom teachers and the guidance teachers were helpful in this process and stated that they were generally satisfied with the work of

RAM. In addition, in this study, it has been seen that RAM staff, class teachers and parents have been doing some studies about special education. It has been proposed that RAMs and school administrations should organize training activities, and the Ministry should make legal arrangements to increase the qualifications of these studies and ensure that all these partners work collaboratively.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Many definitions of the concept of special education are available. Special education is the efforts to the support the skills of individuals with special needs such as reading, writing and mathematics by training special staff and developing special programs and reducing or eliminating the effect of disability which makes the social life difficult for them (Özsoy, Özyürek and Eripek, 1998). The education services of the students with special needs in our country are carried out by the Guidance and Research Center (RAM) in accordance with the article 19 “Assigns appointments, opens a file and provides special education services to the individuals who apply to the guidance and research centers individually or are directed by the formal education institution that the individual is attending” that is included in the Guidance Services Regulation of The Ministry of National Education (2017). After making the literature review, although there are many studies on guidance, research centers, mathematics teaching and inclusion in education, it is found that there is no study on RAM personnel related to educational evaluation and diagnostic processes of primary school students with special needs in math skills, classroom teachers having students with special needs in the class, and the perspectives of the parents having a child with special needs. Therefore, the problem statement of the study is to examine the perspectives of the guidance and research center staff, the classroom teachers having a student with special needs in their classes and the parents having children who benefit from inclusion education because of the lack of mathematical skills, about educational evaluation and diagnostic processes in the RAM.

Method

Research design is determined as a case study. The research sample consists of 7 staff working in the RAM, 7 parents taking services from the RAM and 7 classroom teachers. In this study, semi-structured interview technique which is one of the qualitative research methods is used as data collection technique. Content analysis method is used for data analysis.

Results

Findings from the interviews with the staff working in the RAM:

It was seen that all the staff in the RAM answered ‘Mostly’ to the question of ‘What is the percentage of students who are sent for an evaluation due to lack of mathematical skills?’. It was observed that almost all staff in the RAM answered ‘Partly’ to the question of ‘Do the forms from the schools of the students sent for educational evaluation (Educational Evaluation Form, Individual Development Report etc.)

contain sufficient information?'. It was seen that almost all staff in the RAM responded that most of the students applied to the institution due to a mental disability to the question of 'What is the ratio of the students who are directed to your institution with the diagnosis of deficiency in mathematical skills caused by mental problems?'. Also, it was seen that all the staff in the RAM answered 'Yes' to the question of 'Do you include teachers and parents during the evaluation process?'. It was observed that almost half of staff replied, 'Unwillingness of the student to study' to the question of 'What are the most common problems you have with the student and parents during the educational evaluation process?'. It was also observed that more than half responded 'No' to the question of 'Do you follow the process after sending the educational assessment report to the school?'.

Findings obtained from the interviews with the teachers:

Considering the answers given to the question of 'How do you measure deficiencies of the students in math skills?', the teachers answered mostly 'Observation and exam'. Regarding the answers given to the question of 'What are the learning outcomes that your students have difficulty to achieve primarily?', it was observed that nearly half of the teachers responded to 'abstract concepts'. When analyzing the responses to the question of 'Have you ever observed any significant differences in cognitive, affective, and psychomotor skills of the students having deficiencies in mathematical skills, and among their peers in terms of socio-cultural and economic life?', almost all teachers said 'Yes'. When examining the answers given to the question of 'How did you decide that your student lacked mathematical skills and should have been subject to educational evaluation by the RAM?', it was seen that a significant part of the teachers thought that the Ram process should be initiated after observing "a period" or "a year". Teachers said, 'between 1 to 2 months' to the question of 'How long did you receive feedback from the RAM?'. Almost all the teachers answered 'No' to the question of 'Is your opinion taken again during the educational evaluation carried out at the RAM?'. It was seen that almost all teachers answered both the RAM and teachers' assessments were consistent to the question of 'Does your assessment show the consistency of the RAM's assessment?'. Almost all teachers said 'yes' to the question of 'When you evaluate the process of leading to the RAM in general, do you find this process appropriate?' whereas they answered 'No' to the questions of 'Do you know about the diagnostic tools used in the RAM? Do you think these tools are enough?'. It was observed that almost all teachers said 'Yes' to the question of 'Have you had any training on the education of students with special education needs?'. It was seen that teachers answered, 'Preparing special studies, preparing special materials and making physical arrangements' to the question of 'What kind of arrangements do you make in the school/classroom about students with special education needs?'.

Findings obtained from the interviews with the parents:

It was seen that most parents answered 'Yes' to the question of 'Did you notice that there was a deficiency in the math skills of your child?'. Considering the answers given to the question of 'In this process, who met you and how did they meet?', almost all parents stated that the classroom teachers met them at school. When analyzing the answers

given by the parents to the question of 'What was your reaction to the decision taken?', it was observed that parents felt anxiety, fear and sadness. Also, almost all parents replied positively to the question of 'Does the RAM allocate sufficient time for educational evaluation and training plan preparation?'. In addition, most parents responded that their ideas were taken to the question of 'Is your opinion taken enough during the evaluation process in the RAM'. It was seen that all the parents answered 'No' to the question of 'Are you familiar with the evaluation methods, techniques and tools used in the RAM?'. Almost all parents said 'yes' to the question of 'Has your child's mathematics achievement changed?'. Besides, almost all parents answered 'Yes' to the question of 'In general, do you think that diagnosis is beneficial for your child?'. Regarding the answers of 'What are your expectations from the RAM?', it was found that the parents expected to continue special education, to receive more detailed information and to change the education buildings whereas there were parents who did not have any expectations.

Keywords: Guidance and Research Center, Special Education, Inclusion, Mathematics, Educational Evaluation and Identification.

Giriş

Eğitim, uzun bir süre içerisinde bireyin gelişimine katkı sunan, bireyin yaşadığı toplumun bir parçası olmasına yardımcı olan ve bireyin hem yetenek hem de tutumlarında değişim ve gelişim sağlayan süreçlerinin bütünüdür (Cafoglu ve diğ., 2007). Ülkemizde kişilerin eğitim hakkı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında (1982) "Hiçbir bireyin eğitim ve öğretim hakkı elinden alınamaz. Tüm kız ve erkek bireyler için ilköğretim devlet okullarında mecburi ve ücretsizdir." (Madde, 42) maddesiyle güvence altına alınmış ve zorunlu kılınmıştır. "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." ifadesinden hareketle özel eğitim gereksinimi olan bireylere, engel durumlarına göre özel eğitim imkânlarının sağlanması devletin sorumluluğunda olan bir durumdur.

Özel eğitim kavramının birçok tanımına ulaşılabilmektedir. Özel personel yetiştirerek ve özel program geliştirerek, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin, okuma yazma, matematik gibi becerilerinin yanı sıra toplumsal hayata uyum sağlamasını zorlaştıran engel durumunun etkisini azaltma ya da tamamen ortadan kaldırma çabasına özel eğitim denir (Özsoy, Özyürek, Eripek, 1998). Özel eğitim, diğer çocuklardan farklı ve kendilerine özgü eğitim ihtiyaçları bulunan çocuklara verilen, üstün özelliklerini fark edip yeteneklerini en üst düzeyde kullanmasını sağlamayı amaçlayan, çocuktaki yetersizliğin engel haline gelmesini engelleyerek, çocuğun kendine yeterli hale gelmesini ve toplumda yer edinmesini sağlayacak eğitimler bütününe denir. Zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal olarak akranlarından belirgin farkları sebebiyle, eğitim hizmetlerinden yeterli düzeyde yararlanamayan çocuklara özel eğitim gereksinimi olan çocuklar denir (Özsoy, Eripek, Özyürek, 1998).

Ülkemizde özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitim hizmetlerini, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2017) yer alan; "Rehberlik ve araştırma merkezlerine bireysel olarak başvuran ya da bireyin devam ettiği örgün eğitim kurumu tarafından yönlendirilen bireylere randevu verir, dosya açar ve gerekli özel eğitim hizmetlerini sunar (madde, 19)." maddesi gereğince Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) yürütmektedir. RAM, gereksinimi olan öğrencilerin eğitsel inceleme ve değerlendirmesini yaparak resmi tedbir kararlarını alır ve öğrencinin destek eğitim hizmeti süreçlerini düzenler.

Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin, gerekli koşullar sağlanmasıyla birlikte, eğitimlerini yetersizliği olmayan akranlarıyla beraber almaları esasına dayanan eğitim uygulamalarına kaynaştırma

eğitimi denir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006). Batu ve Kırcaali-İftar (2016)'ya göre ise kaynaştırma eğitimi, özel eğitim gereksinimi olan bireyin, normal akranlarının eğitim gördüğü sınıflara kayıtlı olarak, yetersizliği olmayan akranlarıyla ve normal öğretmenden eğitim aldığı uygulama şeklidir. Kaynaştırma eğitimi, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin, yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada bulunarak, eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde faydalanabileceği ortam olan (Akçamete, 2015) en az kısıtlayıcı ortam olarak ifade edilen eğitim ortamlarında gerçekleştirilmektedir. Böyle bir eğitim ortamı sağlanmasının amaçlarından biri de özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik olarak temel yaşam becerilerini geliştirmeleridir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006).

İnsanların 3 temel becerisi okuma, yazma ve matematik olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple bu üç becerinin her insanda geliştirilmesi gerekmektedir. Bu temel becerilerden matematiksel becerilerin geliştirilmesinin gerekçeleri:

- 1) Matematiksel becerilerin kişinin mesleki ve toplumsal yaşamda başarılı olma ihtimalini arttıracığı düşüncesi
- 2) Üst öğrenim kademeleri için hazırbulunuşluk düzeyinin oluşturulması gerekliliği
- 3) Matematiksel becerilerin diğer becerilerin gelişimine katkısı

şeklinde belirtilmektedir (Doğru Yıldırım ve diğ., 2014). Pek çok araştırmacı matematik öğrenme yeteneğinin evrensel olduğunu belirtmiştir. Ancak çocuklar arasındaki farklılıkları, zekâ ve sağlık sorunları ile çevresel ve kültürel faktörler yaratmaktadır (Güven, 1998). Buradan yola çıkarak öğrencilerin matematik becerilerindeki kazanmadaki farklılıklara, öğrencilerin zihinsel kapasiteleri, sağlık durumları ve yetiştikleri sosyal ortam gibi değişkenlerin sebep olduğu düşünülmektedir. Eğitim tüm bireylerin yasalarla korunan bir hakkı olduğu gibi özel eğitim gereksinimi olan bireylerin de eğitimlerinin sağlanması için uygun eğitim ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Matematik becerilerinin kazanılması bireyin tüm akademik ve sosyal hayatını etkileyeceği düşüncesinden hareketle, matematik becerilerinde eksiklik yaşayan özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin, matematiksel kazanımlara ulaşması için de gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu amaçla RAM personel, sınıf öğretmenleri ve veliler üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde, rehberlik ve araştırma merkezleri, matematik öğretimi ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili birçok çalışma (Yurtsever, 2013; Tiryakioğlu, 2009; Aydın, 2009; Yönter, 2009; Koster, 2010; ElZein, 2009; Vaughn ve Linan-Thompson, 2003; Kroesbergen ve Van Luit, 2003; Zigmond, 2003; Sucuoğlu, Ünsal ve Özokçu, 2004; Demir ve Açar, 2010; Ceylan ve Aral, 2005) olmasına rağmen, matematik becerilerinde yetersizlik yaşayan özel eğitim gereksinimi olan ilkökul öğrencilerinin eğitsel değerlendirme ve tanılama süreçlerine ilişkin RAM personeli, sınıfta özel eğitim gereksinimi olan öğrenci bulunan sınıf öğretmenleri ve özel eğitim gereksinimi olan öğrenci velilerinin bakış açılarına yönelik bir çalışma olmadığı saptanmıştır. RAM personelinin, sınıfta özel eğitim gereksinimi olan öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin ve özel eğitim gereksinimi olan öğrenci velilerinin bu sürece ilişkin bakış açılarının, tutumlarının ve düşüncelerinin tespit edilmesinin, sürecin daha kaliteli hale getirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Belirtilen nedenlerle bu çalışmada matematik becerilerinde yetersizlik görülen ilkökul öğrencilerinin RAM'daki eğitsel tanılama süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarını düzenlemede velilere, sınıf öğretmenlerine ve RAM'lara görevler düşmektedir. Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin tespit edilmesinde ilk öge velidir. Veliler, doğumdan itibaren öğrencinin yanında bulunduğu için öğrencinin gelişimini en iyi takip eden kişi olması beklenmektedir. Velilerden sonra ise sınıf öğretmenlerine büyük sorumluluk düştüğü düşünülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, sınıftaki öğrencileri gözlemleyerek

akranlarından belirgin şekilde gerilik yaşayan öğrencileri tespit etmeleri ile o öğrencilerle özel çalışmalar yaparak okul rehberlik servisi ile beraber RAM'a yönlendirme yapması gerekmektedir. RAM'ın görevi de kendisine yönlendirilen öğrencilerin eğitsel tanılama ve değerlendirmesini yaparak en kısa sürede kararı okula bildirmektir. Bu süreçten sonra sınıf öğretmeni, veli ve RAM'ın iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Bu doğrultuda, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitim öğretim kalitesini artırmak için, bu süreçte etkin rol alan kişilerin bu sürece ilişkin bakış açılarının belirlenmesinin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın, matematik alanının yetersizlik yaşayan ve özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin RAM'daki değerlendirme süreçlerine ilişkin bakış açılarını ortaya koyacağı düşünülmektedir. Bunun neticesinde bu süreçte yaşanan olumsuzluklar tespit edilerek, özel eğitim gereksinimi olan bireylere verilen hizmet kalitesini arttıracakları düşünülmektedir.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı; rehberlik ve araştırma merkezi personellerinin, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin ve matematik becerilerinde yetersizlik yaşadığı için kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin velilerinin, RAM'daki eğitsel değerlendirme ve tanılama süreçlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmanın problemi ise “RAM personellerinin, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin ve matematik becerilerinde yetersizlik yaşadığı için kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin velilerinin, RAM'daki eğitsel değerlendirme ve tanılama süreçlerine ilişkin görüşleri ne yöndedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

1. Matematik becerilerinde yetersizlik görülen özel eğitim gereksinimi olan ilkokul öğrencilerinin öğretmenlerinin RAM'daki eğitsel tanılama süreçlerine yönelik görüşleri ne yöndedir?
2. Matematik becerilerinde yetersizlik görülen özel eğitim gereksinimi olan ilkokul öğrencilerinin velilerinin RAM'daki eğitsel tanılama süreçlerine yönelik görüşleri ne yöndedir?
3. RAM çalışanlarının matematik becerilerinde yetersizlik görülen özel eğitim gereksinimi olan ilkokul öğrencilerinin RAM'daki eğitsel tanılama süreçlerine yönelik görüşleri ne yöndedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Çalışmada, matematik becerilerini kazanmada zorluk yaşayan özel eğitim gereksinimi olan bireylerin velilerinin, öğretmenlerinin ve RAM çalışanlarının RAM sürecine ilişkin bakış açılarını tespit etmek amaçlandığı için durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan 7 personel, çocukları ilkokul çağındaki ve çocuklarının matematiksel becerileri kazanmada yetersizlik yaşamaları sebebiyle, sınıf öğretmenleri tarafından rehberlik ve araştırma merkezlerine yönlendirilen ve RAM'dan hizmet alan 7 veli ve sınıflarında matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığı için RAM'a öğrenci yönlendiren ve RAM'da eğitsel değerlendirme ve incelemesi yapıldıktan sonra kaynaştırma öğrencisi olan 7 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kişilerle ilgili genel bilgiler Tablo 1 'de görülmektedir.

Tablo 1: Araştırmanın Örneklemi

Örneklem Grubu	Seçilme Nedeni	Kişi Sayısı
RAM çalışanı	Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışıyor olmaları	7
Öğretmen	Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunması	7
Veli	Rehberlik ve araştırma merkezlerinden hizmet alıyor olmaları	7

Araştırma için örneklem seçilirken, olasılıksal olmayan örneklem türlerinden amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yönteminde örneklemde bulunacak kişiler araştırmacı tarafından seçilir. Amaçlı örneklem, araştırmacının istediği verileri daha kolay alabileceği bireylerin seçilmesi gereken araştırmalar için uygundur (Arslanoğlu, 2016). Bu doğrultuda örneklemdeki kişiler belirlenirken araştırmacının genel problemi ve alt problemlerine uygun niteliklere sahip olmaları üzerinde durulmuştur.

Bu sebeple RAM çalışanlarını seçerken, RAM'ların Özel Eğitim Hizmetleri Bölümünde görev yapmakta olmasına, birinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü mezunu olmasına ve bir diğ erinin Özel Eğitim Öğretmenliği bölümü mezunu olmasına dikkat edilmiştir. Sınıf öğretmenlerini seçerken, sınıflarında matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşayan öğrencileri olan ve bu öğrencileri RAM'a yönlendirmiş olmalarına, velileri seçerken, ilkokul çağında çocukları olan ve bu çocukları matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığı için sınıf öğretmenleri tarafından RAM'a yönlendirilmiş olmasına dikkat edilmiştir.

Görüşme yapılan RAM personeli belirlenirken Kocaeli ilinde bulunan İzmit, Gölçük ve Gebze Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görev yapan personel ile İstanbul Fatih ilçesinde RAM'da görev yapan personel seçilmiştir. Bu seçimde farklı RAM'lardan personeller ile görüşülerek evrenin geniş tutulması amaçlanmıştır. Ayrıca görüşülen personelden bir tanesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri bölümü mezunu ve bir tanesinin de Özel Eğitim alanı mezunu olması da iki alan mezununun bakış açısını öğrenmek amacıyla tercih edilmiştir.

Öğretmenler seçilirken farklı ilçeler, farklı çalışma yılları, farklı yaş gurupları ve farklı sınıf kademesi seçilerek evrenin geniş tutulması amaçlanmıştır.

Görüşme yapılan veliler ise, örneklemde engel türleri ve sınıf düzeyi gibi değişkenler bakımından evreni en iyi şekilde temsil etmesi amacıyla, farklı sınıf düzeyinde öğrenim gören çocuğu olduğu için ve farklı türlerinde çocuğu olduğu için tercih edilmişlerdir.

Veri Toplama araçları

Çalışmada, veri toplama tekniği olarak ise nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada görüşme yapılan kişilerin öznel görüşlerini ve tutumlarını öğrenmek amaçlandığı için, görüşmelerin daha doğal ortamda gerçekleştirildiği yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir.

Veri toplama araçları hazırlanırken görüşme yapılacak bireylere sorulmak üzere, her grup için otuzar tane soru belirlenmiştir. Bu sorular, öğrencinin durumunun okulda tespit edilmesiyle başlayan sürecin, RAM tarafından eğitsel değerlendirilmesini ve okulda yapılan çalışmaları kapsayacak şekilde olması doğrultusunda belirlenmiştir. Eğitsel Değerlendirme Süreci, özel eğitim gereksinimi olduğundan şüphelenilen bir öğrencinin ilk belirleme aşamasından başlayarak, gönderme öncesi süreç, gönderme, ayrıntılı değerlendirme, özel eğitim hizmetleri için uygunluğuna karar verme, yerleştirme, bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama, uygulama ve değerlendirme-izleme gibi aşamalardan oluşmaktadır (Kargın, 2007). Bu doğrultuda, görüşme soruları bu kategoriler göz önünde bulundurularak sınıflandırılmıştır. Sorular, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda tekrar gözden geçirilmiştir, bazı maddeler soru havuzundan çıkarılmış, bazılarında düzeltmeler yapılmıştır ve görüşme formlarına son halleri verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşmelerde, sorular sorulmaya başlamadan önce muhakkak bu görüşmenin gizli kalacağı ve elde edilen bilgilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı bilgisi ilgili kişilere iletilmiştir. Görüşmeler yapılırken ses kayıtları cep telefonu ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bu kayıtlar bilgisayara aktarılmıştır. RAM çalışanları ile gerçekleştirilen görüşmeler personelin görev yaptığı yerde uygun bir

ofiste, öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler okul binası içinde uygun sınıf veya odada, velilerle gerçekleştirilen görüşmeler ise velilerin okula gelebilecekleri uygun gün ve saat belirlenerek okul binası içinde yine uygun bir sınıf veya odada gerçekleştirilmiştir. Her görüşme 45 dakika ile 1 saatlik bir süre aralığında gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizinde nitel araştırma analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yönteminde önce betimleme ve kodlamalar yapıldıktan sonra bazı çıkarımlara ulaşılır (Arıkan, 2011). Bu çalışmada, çalışma grubundaki bireylerle yapılan görüşmelerde elde edilen veriler uygun şekilde kodlanarak, her soru ve alt sorular için kategoriler oluşturularak veriler analiz edilmiştir.

Bulgular

RAM Çalışanları ile Yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular

RAM personeline sorulan, “Değerlendirme için gelen öğrencilerin arasında matematik becerileri yönünden eksikliği sebebiyle gönderilenlerin oranı nedir?” sorusuna RAM personelinin tamamının “Çoğunlukla” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. “Eğitsel değerlendirme amacıyla gönderilen öğrencilerin okullarından gelen formlar (Eğitsel Değerlendirme Formu, Bireysel Gelişim Raporu vb.) yeterli bilgiler içeriyor mu?” sorusuna RAM personelinin tamamına yakınının “Kısmen” cevabını verdikleri görülmüştür. Bu yanıt, okullardan gelen formların yeterli bilgileri içermediği durumların da olduğunu göstermektedir. Bu konuda, R1 kodlu RAM çalışanının “Asla. Bizim gerçekten sıkıntı yaşadığımız konu. Kurum amirinin, öğretmenin imzası yok. Bizim ihtiyacımız olan bilgiler formlarda yer almıyor. Okulun adını, tarihi dahi yazılmıyor. Evrakın ne zaman geldiği bile belli değil, güncel olup olmadığı belli değil. Teknik olarak eksiklikler oluyor. Bu önemli bir konu. Velilerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olduğu için çocuğun okuldaki durumu hakkında bilgi alamıyoruz. Okuldan gelen evrak da doğru olmayınca çocuğun sınıf düzeyini öğrenmede bile sorun yaşıyoruz. En önemli şey, en temel şey olan evrak düzgün doldurulmuyor. Çocuğun akademik becerilerinin düzün doldurulması gerekiyor. Çocuğun akademik becerileri yeterince gözlenmiyor. Sağlıklı bilgi gelmiyor. Gelişigüzel doldurulmuş, karalanmış oluyor. Derecelendirme ölçeği sağlıklı doldurulmuyor. Maalesef doğru işaretleme ve gözlem yapılmıyor.” ifadesinden de anlaşılacağı gibi, bu formların öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve tanılmasında önemli bir bilgi kaynağı olduğu görülmektedir.

RAM personeline sorulan, “Matematik becerilerindeki eksiklikleri sebebiyle kurumunuza yönlendirilen öğrencilerin bu eksikliklerinin ne kadarı zihinsel ne kadarı farklı sebeplerden kaynaklanmaktadır?” sorusuna RAM personelinin tamamına yakınının, öğrencilerin büyük çoğunluğunun zihinsel yetersizlik sebebiyle kuruma başvurduğu şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Yine, “Öğrenciyi değerlendirme sürecinde öğretmen ve veliye yer veriyor musunuz?” sorusuna RAM personelinin tamamının “Evet” dediği görülmüştür.

RAM personeline sorulan, “Matematik becerilerindeki eksiklikleri sebebiyle kurumunuza yönlendirilen öğrencilerin diğer becerilerinde de eksiklikler saptama oranınız nedir?” sorusuna RAM personelinin şeklinde tamamının yine “Evet” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. “Eğitsel değerlendirme sürecinde öğrenci ve veli ile en sık yaşadığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna ise RAM personelinin yarısına yakınının “Öğrencinin çalışmaya isteksiz olması” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. RAM personellerine yöneltilen “Eğitsel değerlendirme raporunu okula gönderdikten sonra süreci takip ediyor musunuz?” sorusuna ise yarıdan fazlasının “Hayır” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Öğretmenler Yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular

“Sınıftaki öğrencilerinizin matematik becerilerindeki eksikliği nasıl ölçüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin çoğunlukla “Gözlem ve sınav” cevaplarını verdikleri görülmüştür. “Öğrencileriniz öncelikli olarak hangi kazanımlara ulaşmada zorluk yaşıyor?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin yarısına yakınının “Soyut kavramlar” cevabı verdikleri

görülmüştür. Çalışma kapsamında öğretmenlere, öğrencilerin en çok hangi kazanımlara ulaşmakta zorlandığı sorusu sorulduğunda verilen cevabın genelde soyut kavramlara ulaşmada zorluk yaşadığı şeklinde olmasının, öğrencilerin hem yetersizlik durumları hem de yaşları sebebiyle soyut kavramlarla ilgili zorluk yaşadıklarının göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer cevap olan, “Öğrencinin gerçek hayatta kullanmadığı kazanımları öğrenmede zorluk yaşaması” cevabı ile ilgili olarak kazanımların işlevsel ve gerçek hayata uyarlanabilir olmasının önemli olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlere sorulan, “Matematik becerilerinde eksiklik gördüğünüz öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri ile sosyo-kültürel ve ekonomik yaşantısında akranlarından belirgin farklar gözlemlediniz mi?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin tamamına yakınının “Evet” cevabı verdikleri görülmüştür. Yine öğretmenlere sorulan, “Öğrencinizin matematik becerilerinde eksiklik yaşadığını ve RAM tarafından eğitsel değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğine nasıl bir süreç sonucunda karar verdiniz?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde ise öğretmenlerin önemli bir kısmının “Bir dönem” veya “Bir yıl” gözlem yaptıktan sonra RAM süreci başlatılması gerektiğini düşündükleri görülmüştür.

“RAM’den ne kadar sürede dönüt aldınız?” sorusuna öğretmenlerin “1-2 ay arası” cevabını verdikleri görülmüştür. “RAM’da gerçekleştirilen eğitsel değerlendirme sırasında tekrar fikriniz alınıyor mu?” sorusuna öğretmenlerin tamamına yakınının “Hayır” cevabı verdikleri görülmüştür. “Sizin değerlendirmeniz ile RAM’ın değerlendirmesi tutarlılık gösteriyor mu?” sorusuna ise öğretmenlerin tamamına yakınının tutarlılık gösterdiği yönünde cevap verdiği görülmüştür.

“Genel olarak değerlendirdiğinizde RAM’a yönlendirme sürecini uygun buluyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerin tamamına yakınının “Evet” cevabı verdikleri görülmüştür. “RAM’larda kullanılan tanılama araçları hakkında bilginiz var mı? Bu araçların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ise öğretmenlerin tamamının “Hayır” cevabı verdiği görülmüştür.

Öğretmenlere sorulan, “Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitimi hakkında herhangi bir eğitim aldınız mı?” sorusuna öğretmenlerin tamamına yakınının “Evet” cevabı verdikleri görülmüştür. “Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerle ilgili okul/sınıfta ne gibi düzenlemeler yapmaktasınız?” sorusuna öğretmenlerin; “Özel çalışmalar hazırladıkları, özel materyaller hazırladıkları ve fiziksel düzenlemeler yaptıkları” şeklinde cevaplar verdikleri görülmüştür.

Velilerle Yapılan Görüşmelerde Elde Edilen Bulgular

“Çocuğunuzun matematik becerilerinde eksiklik olduğunu fark etmiş miydiniz?” sorusuna velilerin büyük çoğunluğunun “Evet” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Bu doğrultuda velilerin çocuklarının gelişimi ile ilgili genel olarak dikkatli ve ilgili oldukları düşünülmektedir. V1 kodlu velinin cevabının; “Evet, anasınıfına geldiğinde fark ettim. Sayalım dediğimde ritmik saymaları aklında tutamıyordu. Bende üzerine gittim, yetersizlik olduğunu fark ettim. Çok ilerleme oldu. 1. sınıfta 4. sınıf arasında çok fark var.” şeklinde olduğu görülmüştür.

“Bu süreçte sizinle kimler ne şekilde görüştü?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, velilerin tamamına yakınının, kendileriyle okulda sınıf öğretmenlerinin görüşüğünü belirttikleri görülmüştür. V2 kodlu velinin “Öğretmenimiz hiç konuşmadı hatta kızdı buraya yolladım diye. Yollamayın dedi. Kendi öğretmenimiz görüşmedi. Rehber öğretmenimizle, kendi isteğimle görüştim. Rehber öğretmenimiz destek alması lazım dedi.” ifadesinde belirttiği gibi bazı durumlarda sınıf öğretmenin istememesine rağmen rehber öğretmenin velinin isteğiyle yardımcı, yol gösterici olduğu görülmüştür. Bu şekilde gelişen durumlarda sınıf öğretmenin mesleki açıdan yetersiz olmasının bu sonucu doğurabileceği düşünülmektedir.

“Alınan karara tepkiniz ne oldu?” sorusuna velilerin verdiği cevaplara bakıldığında velilerin endişe, korku ve üzüntü hissettikleri görülmüştür. V3 kodlu velinin “Askere alınmayacak olmasından dolayı içim almıyordu. Çocuğum sağlam, çocuğumun karşısına gelir diye çok korktum. Herkese sordum

sorun yaşamayacağını söylediler.” ifadesinde bu rapordan dolayı, çocuğun askerlik çağına geldiğinde, engel durumu sebebiyle askere alınmamasından çekindiği görülmüştür.

“RAM’da eğitsel değerlendirmeye ve eğitim planı hazırlanmasına yeterli zaman ayrılıyor mu?” sorusuna velilerin tamamına yakınının “*Evet*” cevabı verdiği görülmüştür. “RAM’daki değerlendirme sürecinde fikriniz yeterince alınıyor mu?” sorusuna velilerin büyük çoğunluğu fikirlerinin alındığını söylemiştir.

“RAM’da kullanılan değerlendirme yöntem, teknik ve araçları bilginiz var mı?” sorusuna velilerin tamamının “*Hayır*” cevabı verdiği görülmüştür.

“Çocuğunuzun matematik başarısında değişiklik oldu mu?” sorusuna velilerin tamamına yakınının “*Evet*” cevabı verdiği görülmüştür. V1 kodlu velinin “*Çok ilerleme oldu neredeyse yaşutlarını yakaladı. Çok mutluym. Öğretmenin desteği çok fazla oldu.*” ifadesinde tanılama sürecinin çocuğun akademik gelişimine katkısı olduğu kadar velinin duygu durumuna da olumlu etkiye bulunduğu görülmüştür. Burada tanılama sürecinin bazen sadece bir çocukla sınırlı kalmayıp tüm aileyi olumlu etkilediği düşünülmektedir. Çocuğun başarısızlığı ile sürekli mutsuz ve kaygılı olan ailenin, çocuğun bir şeyleri başarmaya başlamasıyla, daha mutlu bir aile haline dönüştüğü düşünülmektedir. “Genel olarak değerlendirdiğinizde tanılananın çocuğunuz için faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna velilerin tamamının yakınının “*Evet*” cevabı verdiği görülmüştür.

“RAM’dan beklentileriniz nelerdir?” sorusuna velilerin; “*Özel eğitimin devam etmesi, daha ayrıntılı bilgi verilmesi, bina değişimi*” gibi yanıtları vermelerinin yanı sıra beklentisi olmayan velilerin de olduğu görülmüştür.

Sonuçlar

RAM personeliyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda; sınıf öğretmenlerinin ve rehberlik öğretmenlerinin eğitsel değerlendirme isteği formlarını ve bireysel gelişim raporlarını daha özenli bir şekilde doldurmadığı görülmektedir. Ancak velilerle yapılan görüşmelerde velilerin bazılarının öğretmenlerin formları uygun doldurduğunu söylediği görülmektedir. İki grubun söyledikleri tutarlılık göstermemektedir. Bunun sebebinin velilerin, formları dikkatli bir şekilde ve uzman gözüyle değerlendirememelerinin olduğu düşünülmektedir.

RAM’larda kullanılan eğitsel değerlendirme tanılama araç ve gereçlerinin düzenli olarak eğitim alanındaki gelişmelere ve teknoloji alanındaki gelişmelere göre güncellenmesi ve standart bir hale getirilmesi gerekmektedir.

RAM personellerinin ifadelerine göre, öğrencilerin soyut matematik becerilerini kazanmada sorun yaşadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde alınan cevaplarla tutarlılık göstermektedir.

RAM personelinin tamamını süreçte veliye yer verdiğini belirtirken, velilerle yapılan görüşmelerde bazı velilerin kendi fikirlerinin alınmadığı belirttikleri görülmektedir.

Matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşayan öğrencilerin diğer becerilerde zorluk yaşadığı görülmektedir. Bu bulgu sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular ile tutarlılık göstermektedir.

Velilerin RAM’ın verdiği kararları kabul etmede sorun yaşadığı görülmektedir. Bazı velilerin çocuklarına konan tanılara itiraz ederken bazılarının ise destek eğitim önerilmemesinden dolayı RAM kararlarını kabul etmedikleri düşünülmektedir.

RAM’ın öğrencilerin takibi konusunda bir çalışma yapmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenleriyle ve velilerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular ile tutarlılık göstermektedir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda; öğrencilerin soyut kazanımlara ulaşmada zorluk yaşadığı gibi, öğrencinin hayatına entegre olamayan kazanımlara da ulaşmada zorluk yaşadığı görülmektedir. Bu bulgular, RAM çalışanlarıyla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular ile tutarlık göstermektedir. Yine öğretmenlerin ifadelerine göre, matematik becerilerinde yetersizlik yaşayan öğrencilerin diğer becerilerinde de akranlarından geride olduğu görülmektedir. Bu bulgu RAM çalışanlarıyla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular ile örtüşmektedir.

RAM'a öğrenci yönlendirme konusunda bazı öğretmenlerin bir aylık gibi kısa bir sürede, bazılarının ise bir yılı bulan sürede tanılama gereken öğrencileri RAM'a gönderdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin RAM'dan dönüt alma süresinin ise iki ayı bulduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu bulgu, RAM çalışanlarıyla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular ile tutarlılık göstermektedir.

Bununla birlikte, öğretmenler RAM'ın tanılama sürecinde fikirlerini almadığını belirtirken; RAM çalışanları öğretmen fikirlerine eğitsel değerlendirme ve bireysel gelişim raporları üzerinde ulaştıklarını belirtmektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine müdahil olmak için istenen formları uygun bir şekilde doldurmaları gerektiği düşünülmektedir.

Tanılama süreci sonrasında BEP hazırlanması ve uygulanmasına yönelik olarak, öğretmenler BEP hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, BEP hazırlanmasını istemeyen veliler olduğunda BEP hazırlanmadığı durumların da söz konusu olabildiği belirtilmiştir. Bu sonuç, BEP uygulanması sürecinde velinin karar mekanizması olabildiği durumların söz konusu olduğunu göstermektedir.

RAM'a gönderme süreci ile ilgili olarak ise öğretmenler, bu sürecin işleyişini uygun bulduklarını belirtirken; RAM çalışanlarının beyanları doğrultusunda, öğretmenlerin eğitsel değerlendirme ve bireysel gelişim raporlarını uygun dolduramayabildikleri görülmektedir. Öğretmenlerin özel eğitim alanı ile ilgili farkındalık durumları ele alındığında ise, çoğunun özel eğitim hakkında geçmiş yıllarda eğitim aldıkları görülmektedir.

Velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda, velilerin öğrencilerin akademik gelişimlerini çoğunlukla takip ettikleri görülmektedir. Velilerin öğrencilerin yetersizliklerini ev ortamında tespit etmelerinin daha sonraki süreçleri kolaylaştığı düşünülmektedir. Ayrıca, tanılama sürecinden sonra bazılarının uzman yardımı aldıkları görülmüştür.

RAM'a yönlendirme sürecinde genel olarak sınıf öğretmenlerinin velilerle görüştüğü görülmekle beraber, sınıf öğretmenlerinin soruna müdahale etmediği durumların da olduğu görülmektedir. Bu durumlarda rehber öğretmenlerin velilere yol gösterici olduğu görülmektedir. Burada, sınıf öğretmenlerinin özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler konusunda hassasiyetle yaklaşması sağlamak amacıyla farkındalıklarının artırılmasının önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

RAM'a yönlendirme ve tanıma süreçlerinde velilerin üzülmeye, endişelenmeye, korku gibi tepkiler verdiği görülmektedir. Velilerin bu duygu durumları, öğretmenler ile yapılan görüşmelerde elde edilen sonuçlarla tutarlı görünmektedir. Yine aynı süreçte velilerin tamamına yakınına sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenin yardımcı olduğu ancak bazı sınıf öğretmenlerinin RAM'a öğrenci yönlendirme konusunda imtina ettiği görülmektedir. Yine bu süreçte velilerin öğretmenlerin yönlendirme formlarını uygun şekilde doldurduğunu belirtmiş oldukları görülmektedir. Fakat bu ifade RAM çalışanlarının ifadeleriyle uyumsuzluk göstermektedir. RAM çalışanları bu formlarda genelde eksiklik bulunduğunu ifade etmişlerdir.

RAM süreci sonrasındaki öğretmen davranışlarına yönelik olarak velilerin öğretmen davranışlarında ve öğrenciye uyguladığı öğretim programında herhangi bir değişiklik olmadığını belirttikleri görülmektedir. Bazı veliler bu durumun sebebini daha önceden de zaten çocuğa uygun eğitimin veriliyor olması şeklide, bazıları ise kendi çocuklarına BEP uygulanmasını istememeleri olarak ifade etmişlerdir.

Tanılama sonrasına yönelik olarak verilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin genelinin başarısının arttığının, bazılarının başarısının çok az arttığının, bazılarının başarısının ise artmadığının ifade edildiği görülmektedir.

RAM'ların fiziksel şartları ile ilgili olarak velilerin RAM binalarının uygun olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ancak bu bulgu RAM personeliyle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgularla tutarlılık göstermemektedir. RAM çalışanları fiziki şartların uygun olmadığını, en kısa sürede bu konuda iyileştirmeler yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tartışma

Çalışmada ulaşılan sonuçlardan, akademik kazanımların temeli olan sayı sayma, eşleme gibi becerilerdeki eksikliklerin ev ortamında velilerin gözlemiyle fark edildiği bulgusunun, velilerin öğrencilerin akademik gelişimini takip ettiğinin bir göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Verilen cevaplarda, bazı velilerin evde yaptığı akademik çalışmalar sırasında, bazı velilerin ise öğrencilerin davranışlarından yola çıkarak yetersizliği fark ettikleri bulgusu, öğrencinin yetersizliğini tespit etme noktasından velilerin önemli bir öge olduğunun göstergesi olabilir. Elde edilen bu bulgu, Keçeli-Kaysılı (2008) tarafından gerçekleştirilen, "Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı" adlı çalışmanın; okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların akademik gelişiminde veli katılımının önemli olduğu şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

Çalışmada elde edilen diğer önemli bir sonuç ise, özel eğitim gereksinimi olan öğrencinin okulda tespit edilip, gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra genelde sınıf öğretmeni ve nadir de olsa okul rehber öğretmenin veliyi bilgilendirdiği şeklindedir. Bu sonuç RAM'a yönlendirme sürecinde sınıf öğretmeni ve rehberlik öğretmenin öğrencinin durumuyla yakından ilgilendiği şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma kapsamında, çocuğunun matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığını öğrenen velilerin genellikle üzülmeye ve endişelenmeye davranışı gösterirken, çok nadir de olsa tepkisiz kaldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgunun velilerin çocuklarının engelli olarak etiketleneceğini düşündükleri için ve özel eğitim hakkında bilgi sahibi olmadıkları için bu duyguları yaşadıklarının göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Coşkun ve Akkaş'ın (2009), "Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri ile Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki" adlı çalışmalarında ortaya koyulan, engelli ailelerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

Çalışma kapsamında elde edilen en önemli bulgulardan birisi de öğrencinin RAM'a yönlendirilmesi sürecinde sınıf öğretmeni ve okul rehber öğretmenin veliye yardımcı olup olmadığı sorusuna verilen cevaplarla elde edilmiştir. Velilerin görüşleri genelde sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenin yardımcı olduğu yönünde olsa da bazı velilerin sınıf öğretmeni ve rehber öğretmenin yardımcı olmadığı cevabını vermesi, RAM'a yönlendirme sürecinde zaman zaman öğretmenlerden kaynaklı eksiklikler yaşandığının göstergesi olabilir.

Çalışma kapsamında öğrencilerin incelenmesi için yeterli sürenin ayrılıp ayrılmadığı konusunda yöneltilen sorulara velilerin tamamının bu süreyi yeterli bulduğu yönünde cevap verdiği belirtilmiştir. Bu bulgu ile RAM'ların iş yoğunluğu, personel sayısının ve fiziksel şartların yetersiz olması sebebiyle zaman zaman bu sürenin yetersiz olduğu şeklindeki düşüncenin doğrulanmadığı yorumu yapılabilir.

Bu çalışmada ulaşılan en önemli sonuçlardan birisi olan, velilerin eğitsel değerlendirme, tanılama ve eğitim planı hazırlama sürecinde fikirlerinin alındığı bulgusu, RAM'da öğrenci hakkında verilecek olan kararda velinin de fikrinin göz önüne alındığının bir göstergesi olabilir. Ayrıca, öğrenci hakkında verilecek kararda veliden edinilen bilgilerin önemli olduğunu, ancak doğru bir şekilde tespit edilmediği takdirde yanıltıcı da olabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer önemli bulgu da özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin velilerinin, RAM'da eğitsel değerlendirme sırasında kullanılan yöntem, teknik ve araçlar hakkında bilgi sahibi olmadığı şeklindedir. Bu bulgu, velilerin özel eğitimin teknik konularıyla çok fazla ilgilenmediğini düşündürülebilir. Ancak, velilerin RAM'da eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde aktif bir şekilde rol alabilmesi için bu yöntem, teknik ve araçları tanınması gerektiği düşünülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003), “Öğretmen, Yönetici, Anne ve Babaların Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” adlı çalışmalarında velilerin kaynaştırma eğitimi hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadığı şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

Çalışma kapsamında velilere eğitsel değerlendirme ve tanılama sonrasında sınıf öğretmeninin öğrenciye karşı olan davranışlarında farklılık olup olmadığı sorulduğunda, velilerin tamamına yakınının değişmediğini belirtmesinden, sınıf öğretmenin RAM sürecini doğru yönettiği sonucuna varılabilir.

Çalışmada elde edilen diğer önemli bir sonucu, eğitsel değerlendirme ve tanılama sonrasında öğrenciye verilen matematik eğitiminde de farklılıklar olduğu şeklinde çıkması, öğrencinin eğitsel değerlendirme ve tanılamasına uygun olarak matematik eğitimi verilmeye başlandığının göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Bunlara ek olarak, eğitsel değerlendirme ve tanılama sonrasında öğrencinin matematik dersinde başarısının arttığı bulgusu, eğitsel değerlendirmesi ve tanılaması yapılan öğrencinin, bireysel özelliklerine göre düzenlenen eğitim programından fayda sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Öğrencinin, yetersizlikleri göz önünde bulundurularak hazırlanan eğitim ortamında daha hızlı öğrenebileceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında velilerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinden memnuniyetine yönelik sorulan soruya velilerin tamamının olumlu fikir belirtmesinin, öğrencinin başarılı olmasının ve velilerin bu süreçten memnun kalmasının göstergesi olabileceğini düşünülebilir. Velilerin RAM'dan, öğrencilerine önerilen destek eğitim hizmetinin devam etmesi dışında bir beklentisi olmadığı bulgusu, velilerin RAM'ın işlevlerini ve özel eğitim sürecini tam anlamıyla içselleştirmediklerinin, özel eğitimin sadece rehabilitasyon merkezlerinde verilen eğitimden ibaret olduğunu düşündüklerinin göstergesi olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma kapsamında, RAM'ın fiziksel koşulları hakkındaki düşünceleri sorusuna velilerin tamamına yakınının uygun olduğunu belirtmeleri, nadiren yetersiz olduğunu söylemeleri, velilerin RAM'ın binalarının erişilebilirliğiyle, inceleme odalarının uygunluğuyla, bekleme odalarının uygun olmasıyla çok fazla ilgilenmediği doğrultusunda düşünülebilir.

Çalışmada elde edilen önemli sonuçlardan birisi olan, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin matematik becerilerini ölçerken çeşitli sınavlar ve gözlem yaparak ölçtüğü bulgusu, öğretmenlerin, öğrencilerin eksiklerini sadece gözlem ya da sadece sınavlarla belirlemediği, her iki yöntemi kullanarak daha doğru sonuç almayı amaçladığı doğrultusunda yorumlanabilir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarından dolayı farklı şekillerde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulmalarının, öğrencilerin öğrenme kapasitelerini daha doğru bir şekilde tespit edeceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında öğretmenlere, öğrencilerin en çok hangi kazanımlara ulaşmakta zorlandığı sorusu sorulduğunda verilen cevabın genelde soyut kavramlara ulaşmada zorluk yaşadığı şeklinde olmasının, öğrencilerin hem yetersizlik durumları hem de yaşları sebebiyle soyut kavramlarla ilgili zorluk yaşadıklarının göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Bir diğer cevap olan, öğrencinin gerçek hayatta kullanmadığı kazanımları öğrenmede zorluk yaşaması ile ilgili olarak kazanımların işlevsel ve gerçek hayata uyarlanabilir olmasının önemli olduğu ifade edilebilir. Matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşayan öğrencilerin zihinsel ve duyuşsal becerilerinde akranlarından belirgin farklar olduğu bulgusu ve öğrencilerin zihinsel anlamda sınırlılık yaşadığı için matematik becerilerini kazanmada zorluk yaşamakta olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca, matematik becerilerini

kazanmada zorluk yaşamasının duyuşsal becerilerini de olumsuz etkileyeceği doğrultusunda düşündürebilir. Bununla beraber öğretmenlerin, bu öğrencilerin psikomotor becerileri ve sosyo kültürel durumları açısından fark gözlemlemedikleri bulgusu, bu değişkenlerin öğrencinin matematiksel becerilerini kazanmada çok fazla etkisinin olmadığına göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Sucuoğlu ve Özokçu (2005), “Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin ve akademik yeterlilikler bakımından akranlarından geride, problem davranışlarının sergileme konusunda ise akranlarından daha sık olduğunu ortaya koydukları şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

Çalışma kapsamında öğretmenlere yöneltilen, öğrencileri gözleme süreleri ile ilgili soruya, öğretmenlerin genelde bir dönem cevabı vermiş olmasıyla beraber nadiren de olsa bir ay, iki ay ve bir yıl gibi verilen cevaplar doğrultusunda bazı öğretmenlerin RAM'a yönlendirirken aceleci davrandığı, bazılarının ise geç kaldığı şeklinde yorumlar yapılabilir. Öğrencinin, RAM'a yönlendirilmeden önce en az bir dönem sınıf öğretmeni ve okul rehber öğretmeni tarafından gözlemlenmesi gerektiği ve öğrenciyle ilgili çalışmalar yapılması gerektiği düşünüldüğünde öğretmenlere konuyla ilgili bilgilendirmeler yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bayar ve Üstün (2017) ve Berkant ve Avşar Tuncay (2012) de benzer şekilde çalışmalarında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili olarak kendilerini geliştirmeleri için desteklenmeleri gerektiğini ifade etmişler, bunun için bakanlığın kaynaştırma eğitimi ile ilgili çeşitli hizmet içi eğitim etkinlikleri organize etmesinin ve kitaplar dağıtmasının faydalı olabileceğini belirtmişlerdir.

Çalışmada elde edilen diğer bir önemli sonuç ise, kendilerine çocuklarının matematiksel becerileri kazanmada yetersizlik yaşadığı söylenen bazı velilerin bu durumu kabul ettiği, bazılarının ise reddettiği bulgusudur. Bunun sebebinin öğretmenlerin velilere durumu söyleyiş biçimiyle, velilerin akademik durumlarıyla, meslekleriyle ve yaşlarıyla ilgili olduğu söylenebilir. Elde edilen bu bulgu, Coşkun ve Akkaş (2009), “Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri ile Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki” adlı çalışmalarında, özel eğitim gereksinimi olan bireylerinin ailelerinin akademik durumları ve ekonomik durumlarının, ailelerin kaygı düzeylerini etkilediği şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

Sınıf öğretmenin durumu okul rehber öğretmeni ile paylaştıktan sonra veli ile görüşülerek sürecin devam ettirildiği bulgusu, velinin öğrencinin durumu hakkında bilgilendirilerek, alınacak tedbirler ve özel çalışmalarda veliyle iş birliği yapılabileceğinin göstergesi olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlere RAM'dan ne kadar sürede e dönüt aldıkları sorusuna, öğretmenlerin 1-3 ay arasında sürdüğü ve bu süreyi uzun buldukları şeklinde cevap vermeleri, öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve inceleme sürecinin RAM'ların iş yoğunluğuna, okulların RAM'a olan uzaklığına, öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre farklılık gösterebileceğinin göstergesi olabileceği düşünülmektedir. Elde edilen bu bulgu, Özak, Vural ve Avcioğlu (2008), “Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlerinin Gönderme Tanılama Yerleştirme İzleme ve Değerlendirme İlişkin Görüş ve Önerileri” adlı çalışmalarında, RAM’lardaki iş yoğunluğu ve personel yetersizliği sebebiyle sürecin uzun sürdüğü şeklinde bulgu ile uyum göstermektedir.

Eğitsel tanılama ve değerlendirme sürecinde ve eğitim planı hazırlama aşamasında sınıf öğretmenlerinden tekrardan fikir alınmadığı bulgusunun, sınıf öğretmenlerinin doldurması gereken "Eğitsel Değerlendirme İsteği Formunun" ve "Bireysel Gelişim Raporunun" gerekli bilgileri içermesinden kaynaklanabileceği söylenebilir. Bununla beraber, bu formlarda yeterli bilgi olmadığında ya da öğrenciyle ilgili başka bilgiler gerekli olduğunda, RAM tarafından sınıf öğretmenleri ile iletişime geçilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında öğretmenlere, kendi gözlemleri ile RAM'ın kararlarının tutarlılığına dair yöneltilen sorulara, öğretmenlerin tamamının tutarlı olduğunu belirtmesi, öğretmenlerin bu konudaki mesleki tecrübe ve öğrencileri gözleme konularında yeterli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin RAM'la ilgili iletişim konusunda ve öğrencilerin takibi konusunda sorun yaşadıkları bulgusu, RAM'ın iş yoğunluğu sebebiyle okullardan soyutlandığı doğrultusunda düşündürülebilir. Bu sebeple RAM'ın sınıf öğretmenleriyle ve özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerle daha sık etkinlikler düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin RAM'larda kullanılan tanılama araçları hakkında bilgi sahibi olmaması bulgusunun ise, öğretmenlerin özel eğitim anlamında kendilerini daha fazla geliştirmeleri gerektiğinin göstergesi olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında öğretmenlere, özel eğitim konusunda aldıkları eğitimlere dair yöneltilen sorulara verilen cevapların genelde hizmet içi eğitim vasıtasıyla eğitim aldıkları yönünde olması, bakanlığın sınıf öğretmenlerine özel eğitim alanında yeterli hizmet içi eğitimler düzenlediği şeklinde yorumlanabilir. Elde edilen bu bulgu, Saraç ve Çolak (2012), “Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri” adlı çalışmalarında, bu çalışmadan farklı olarak, sınıf öğretmenlerinin özel eğitim hizmetleri ve kaynaştırma eğitimi konusunda daha fazla bilgi sahibi olması gerektiği şeklinde bulgu ile uyum göstermemektedir. Bununla beraber, sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alanında eksiklerinin olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerle ilgili, özel çalışmalar yaptıkları, özel materyaller kullandıkları ve bazılarının fiziksel düzenlemeler yaptıkları bulgusu, öğretmenlerin özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin eğitim kalitelerini arttırmak için gerekli çalışmaları yapmaya çalıştıkları göstergeleri şeklinde yorumlanabilir. Çalışmanın diğer bir bulgusu olan, RAM'a yönlendirilen öğrencilerin tamamına yakınının matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşadığı bulgusu, öğretmenlerin RAM'a öğrenci yönlendirmede, matematik becerileri kazanmayı önemli bir nokta olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma kapsamında, RAM çalışanlarına yöneltilen, “Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu” ve “Bireysel Gelişim Raporuna” dair sorulara, RAM personelinin tamamına yakınının bu formların yeterli bilgileri içermediği şeklinde cevap vermesi, sınıf öğretmenlerinin bu formları doldururken çok hassas davranmadıkları doğrultusunda düşündürülebilir. Bununla beraber, sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alanında eksiklerinin olduğu düşünülmektedir. Özak, Vural ve Avcıoğlu (2008), “Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlerinin Gönderme Tanılama Yerleştirme İzleme ve Değerlendirme İlişkin Görüş ve Önerileri” adlı çalışmalarında, öğrencilerin tanılama ve değerlendirme süreçlerinde, “Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu” ve “Bireysel Gelişim Raporunun” uygun şekilde doldurulmamasının öğrencinin sosyal ortamındaki kişilerden yeterli bilgi alınamamasına neden olduğu şeklindeki bulgu ile uyum göstermektedir.

RAM'a yönlendirilen öğrencilerin matematiksel becerilerini ölçerken öğretmenlerin; soru cevap yöntemi, çalışma kâğıtları ve materyaller kullandıkları bulgusu, öğretmenlerin geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullandıkları şeklinde yorumlanabilir. Ölçme ile ilgili elde edilen sonuçlardan birisi de RAM personelinin kullandıkları araç gereçleri yeterli buldukları bulgusudur. RAM'a gelen öğrenciler matematik becerileri bakımından ileri düzeyde kazanımlara ulaşmadıkları için soru cevap ve göster yap yöntemini, kâğıt-kalem testlerini ve önceden hazırlanan çalışma kâğıtlarını yeterli buldukları şeklinde yorumlanabilir.

RAM çalışanlarına yöneltilen, ölçme araçlarının güncellenme süresine dair soruya ise, ölçme araçlarının genelde ihtiyaç duyuldukça güncellendiği cevabının verilmesi, ölçme araçlarının sistematik ve düzenli bir şekilde güncellenmediğinin göstergesi olarak yorumlanabilir.

Matematik becerilerini kazanmadığı için RAM'a yönlendirilen öğrencilerin tamamına yakınında yönlendirmenin zihinsel yetersizlikten kaynaklandığı bulgusu, matematik becerilerini kazanması istenen bireylerin zihinsel olarak belli bir hazırbulunuşluk düzeyinde olmaları gerektiğinin göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

RAM çalışanlarına yöneltilen, öğrencilerin hangi konulara ulaşmada zorluk yaşadığına dair soruya verilen soyut işlemler bulgusu, RAM personelinin, öğrencilerin matematik becerilerini ölçerken somut materyaller kullanmaların faydalı olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde velinin bilgisi ve görüşlerine yer verildiği bulgusu, velinin de eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine aktif katılımının sağlanarak, öğrencinin özel eğitim hizmetinden yararlanma kalitesini arttırmak için önemli olduğu doğrultusunda yorumlanabilir.

RAM’da eğitsel değerlendirme ve tanılama için bir öğrenciye 30 dakika ile 75 dakika arasında süre ayrıldığı bulgusu, eğitsel değerlendirme ve inceleme süresini öğrencinin engel durumu, sınıf seviyesi, öğrencinin dikkat süresi gibi değişkenlerin etkilediğinin göstergesi olabilir.

Matematik becerilerini kazanmada yetersizlik yaşayan öğrencilerin tamamının, diğer becerilerinde de eksiklik yaşadığı bulgusu ise, matematik becerilerini kazanamayan öğrencinin diğer alanlarda da yetersizlik yaşadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma kapsamında RAM personeline, eğitsel değerlendirme sürecinde öğrenci ve veli ile en sık yaşadığı sorunlara dair yöneltilen soruya verilen cevapların; öğrencinin isteksiz olması ve velinin durumu kabullenmemesi şeklinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu doğrultuda, farkındalık düzeyi yüksek bazı öğrencilerin, okulda etiketlenme, arkadaşları tarafından alay edilme korkusu nedeniyle bu sürece girmek istememesi, velilerin ise çocuklarına herhangi bir yetersizlik durumu yakıştıramamaları sebebiyle RAM sürecinde sorun yaşandığı söylenebilir.

RAM kararının okula ulaşmasının 1 ay ile 2 ay arasında değiştiği bulgusu, bu sürenin, öğrencinin yetersizlik türü, RAM’ın iş yoğunluğu ve okul ile RAM arasında uzaklığa göre değişebildiğini göstermektedir.

RAM çalışanlarına yöneltilen, eğitsel değerlendirme ve inceleme sonrasında öğrencinin takibine dair soruya, çalışanlarının tamamına yakınının hayır şeklinde cevap vermesi, RAM’ın öğrenciyi tanıladıktan sonra sürece müdahil olmadığını göstermektedir. RAM’lardaki personel yetersizliğine bağlı olarak iş yükünün fazla olmasını kabul etmekle beraber, RAM’ların Özel Eğitim Hizmetleri Bölümlerinin, uygun planlamalarla, mümkün olduğunca okullara ziyaretlerde bulunarak özel eğitim süreçleri hakkında bilgilendirmeler yapmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin, sınıflarında özel eğitim gereksinimi olan öğrenci olup olmadığına bakmaksızın ve okul rehberlik öğretmenlerinin özel eğitim alanında yeni ve güncel gelişmeleri takip ederek, kendilerini geliştirmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu konuda okul idarelerine, RAM’lara ve Millî Eğitim Bakanlığına sorumluluk düşmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere ve onların velilerine hoşgörüyle yaklaşmasının, öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimlerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencileri RAM’a yönlendirirken çok aceleci davranmaması gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri bir süre gözlemledikten sonra önce öğrencinin ailesiyle iş birliği yaparak kendisinin gerekli çalışmaları yapmasının, daha sonra rehberlik servisinden yardım alarak öğrenciye gerekli çalışmaları yaptıktan sonra öğrencinin akranlarından belirgin farklılığın devam etmesi durumunda RAM’a yönlendirmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Okul idarelerinin, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin, özel eğitim hizmetlerinden ve örgün eğitimden üst düzeyde fayda sağlayabilmesi için fiziksel şartları sağlaması gerekmektedir. Okul idaresinin sınıflara gerekli teknolojik desteği sağlamasının, öğrencilerin bireysel farklılıklarını uygun materyaller sağlamasının öğrencilerin gelişimini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Okul idarelerinin RAM, üniversite vb. kurumlarla iş birliği yaparak okuldaki özel eğitim farkındalığını arttırması gerekmektedir. RAM'lerden özel eğitim alanında bilgilendirme toplantıları talep ederek öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin ve diğer okul çalışanların özel eğitim farkındalığını arttıracakları düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerin özel eğitim bölümleriyle iş birliği yaparak öğretmenlerin mesleki gelişimine de katkı sağlayabilir. Yine okul idarelerinin, çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğine girerek öğrencilerin materyal ihtiyacı için gerekli maddi desteği sağlayabileceği düşünülmektedir.

RAM'ların okullarla daha fazla iletişim içinde olması gerekmektedir. Okullarda eğitimler düzenleyerek öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin ve diğer okul çalışanlarının özel eğitim konusunda bilgilendirmesi gerekmektedir. Özel eğitim gereksinimi olan bireylerin, örgün eğitimden üst düzeyde yararlanabilmesini için okuldaki tüm paydaşların özel eğitim konusunda bilinçlenmesinin faydalı olacaktır.

RAM'larda yaşanan en büyük problemlerden birisi personel yetersizliğine bağlı olarak iş yükünün fazla olmasıdır. Millî Eğitim Bakanlığının bunun önüne geçmek için, RAM'larda görev yapan personellerin mali ve özlük haklarının düzenlenerek RAM'da çalışmanın özendirilmesi gerekmektedir. Özel eğitim alanında toplumda farkındalık sürekli arttığı için RAM'lara başvuru her geçen gün artmaktadır. RAM'a başvuran bireylerin birçoğu uzun yıllar hizmet aldığı için RAM'ın iş yükünde sürekli bir birikme meydana gelmektedir. Bu yüzden gerekli tedbirlerin ivedilikle alınması gerekmektedir.

RAM'larda kullanılan eğitsel değerlendirme ve tanılama araç gereçlerinin belli aralıklarla güncellenmesi ve standart hale getirilmesi gerekmektedir. Örneğin RAM'larda kullanılan standart zekâ ölçme testlerinin zaman içerisinde güvenilirlik ve geçerliği azalmakla beraber değişen ve gelişen zamanın gerisinde kaldığı için bu testlerin sürekli güncel tutulması gerekmektedir. Ayrıca RAM'larda kullanılan araç gereçlerin, çalışma kâğıtlarının standart olması, tüm RAM'larda verilen kararların standart olmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçamete, A. G. (2015). *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Arıkan, R. 2011. *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın.
- Arslanoğlu, İ., Keleş, Ö. (2016). *Bilimsel yöntem ve araştırma teknikleri ders notları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aydın, E. (2009). *Rehberlik ve araştırma merkezi yönetici ve öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi* (İstanbul İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, S., İftar-Kırcaali, G. (2016). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bayar, M., Üstün, A. (2017). İlkokullarda Görev Yapmakta Olan Öğretmenlerin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Duygu, Tutum ve Kaygılarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 12/17, p. 73-88. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11872> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY
- Berkant, H. G., Avşar Tuncay, A. (2012). İlköğretim Birinci Kademedeki Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Hizmetlerindeki Yeterlilikleri Gerçekleştirme Düzeylerinin Değerlendirilmesi.

Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 7/3, Summer 2012, p. 617-635, ANKARA-TURKEY

- Cafoğlu, Z. ve diğ. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Ceylan, R., Aral, N. (2005). Entegre eğitim. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 69-79.
- Coşkun, Y., Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 213-227.
- Demir, K. M., Açar, S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin düşünceleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 749-770.
- Doğru-Yıldırım, S. S ve diğ. (2014). *Öğrenme güçlükleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Elzein, L. H. (2009). Attitudes toward inclusion of children with special needs in regular schools (A case study from parents' perspective). *Educational Research and Review*, 4, 164-172.
- Güven, Y. (1998). Kız ve erkek çocuklarda matematik yeteneği ve matematik başarıları konusunda okulöncesi ve ilkokul (ilköğretim) öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 121-138.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(1), 1-13.
- Kargın, T., Acarlar, F., Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen yönetici ve anne babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(2), 55-76.
- Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(1), 69-83.
- Koster, M., Han Nakken, S. J. P., Houten, E. V. (2010). Social participation of students with special needs in regular primary education in the netherlands. *International Journal of Disability, Development and Education*, 1, 59-75.
- Kroesbergen, E, Van Luit, J. E. H. (2003). Mathematics interventions for children with special educational needs: a meta-analysis. *Remedial and Special Education*, 3, 97-114.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2006). Resmî Gazete. 26184, Mayıs.
- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği. (2017). Resmî Gazete. 30236, Kasım.
- Özak H., Vural, M., Avcıoğlu, H (2008). Rehberlik araştırma merkezi müdürlerinin gönderme tanılama yerleştirme izleme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 189-206.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Giriş: Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. Ankara: Karatepe Yayıncılık.
- Saraç, T., Çolak, A. 2012. Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.
- Sucuoğlu, B., Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.

- Sucuoğlu, B., Ünsal, P., Özokçu, O. (2004). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 51-64.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 1982.
- Vaughn, S., Thompson, L. S. (2003). What is special about special education for students with learning disabilities? *The Journal Of Special Education*, 3, 140–147.
- Yöner, S. (2009). *İlköğretim kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik matematik öğretimi uyarlamalarına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yurtsever, Ş. (2013). *Eğitsel tanılama ve değerlendirme sürecinde görev alan rehberlik ve araştırma merkezi personelinin karşılaştığı sorunların belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zigmond, N. (2003). Where should students with disabilities receive special education services? Is one place better than another? *The Journal of Special Education*, 3, 193-199.